

взаємозв'язків, що негативно впливає на ефективність управління системою освіти в цілому.

Такий стан значною мірою зумовлений відсутністю чіткої структурної декомпозиції функцій органів управління та їх підрозділів, наслідком чого є невідповідність складу органів управління їх структурі, що і є найвагомішою причиною недостатньої ефективності функціонування.

Зроблений висновок дає підстави визначити вирішальні недоліки в організаційній структурі, складі та їх відповідності функціональним завданням, усунення яких є нагальною потребою для забезпечення ефективного управління системою освіти.

СТРУКТУРА ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: НАЦІОНАЛЬНІ ТРАДИЦІЇ ТА МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ

О. Панич

*Донецький
гуманітарний інститут*

Протягом останніх років органи державного управління освітою докладають чимало зусиль для приведення системи вищої освіти України у відповідність з міжнародними стандартами. Головна увага при цьому приділяється двом центральним питанням: 1) уніфікація системи освітніх рівнів, і 2) уніфікація класифікатора спеціальностей та напрямів освіти.

Першу тенденцію відображено в чинному Законі “Про освіту” (а також “Положенні про багатоступеневу систему освіти” та супровідних документах Міносвіти до нього); другу - в новому чинному класифікаторі спеціальностей, який було сформовано на базі “The International Standart Classification of Education” (ISCED), яким користується ЮНЕСКО.

Зрозуміло, що така уніфікація є необхідною передумовою міжнародної “конвертації” українських дипломів, і з цієї точки зору, безумовно, є кроком, спрямованим на виконання відповідних зобов'язань українською державою (як учасника європейської конвенції в галузі освіти). Але механічне перенесення західних стан-

дартів структурування вищої освіти на вітчизняний ґрунт в багатьох моментах вже призвело до конфліктів між новою (запозиченою) формалізованою структурою та вітчизняними освітніми традиціями, за якими стоїть, власне, і давня традиція культурного розвитку. Природним обмеженням уніфікації освітніх систем тут не можуть не стати об'єктивні культурні особливості і в Україні, і в цілому східнослов'янському культурному регіоні. На жаль, ці об'єктивні культурні особливості багато в чому не були враховані ініціаторами реформ у структуруванні української вищої освіти.

Так, система визначення освітніх рівнів “бакалавр - магістр” не може ані механічно поєднуватися, ані взагалі співіснувати як ціле із традиційною вітчизняною системою “молодший спеціаліст - спеціаліст”. Спроби “накласти” ці системи одна на одну призводять до деформації їх обох - про це свідчить досвід реформування системи освітніх рівнів не тільки в Україні, але й у Білорусії, а певним чином, і в Росії. В урядових документах усіх трьох східнослов'янських держав досить по-різному тлумачаться визначення як “бакалавра”, так і “магістра” - і фактично тільки в Росії тлумачення наближається до того, яке насправді прийнято в англосаксонській системі вищої освіти.

Неоднозначним виявився і практичний досвід введення нових освітніх рівнів в Україні. Так, ступінь бакалавра нормально сприймається деякими представниками інженерних спеціальностей і водночас категорично відкидається представниками гуманітарного напрямку. Ступінь магістра взагалі, очевидячки, конфліктує із ступенем спеціаліста, який вже визнано в Європі як ступінь рівня “University Degrees” (тобто на одному рівні, наприклад, з німецьким “магістром”). Більше того: можна довести, що традиційна “радянська” система рівнів вищої освіти легше піддавалася міжнародному “перекладу”, ніж майбутня українська система, якою її можна уявити собі після запланованого реформування.

Не менш драматична ситуація склалась і в деяких групах спеціальностей після введення нового українського класифікатора за зразком ISCED. Адже класифікатор ISCED і сам базується на уявленні про систему науки та наукових знань, але абсолютно не є безумовним чи недискусійним і точнісінько відповідає лише рівню розвитку західної філософії науки середини XX століття. Так, з точки зору вітчизняних наукових традицій принципові сумніви

викликає віднесення психології до групи “Social and Behavioural Science” (цей крок дійсно відповідає спрямованості західної “психології вчинку”, але аж ніяк не вітчизняної “психології діяльності”). Принциповою помилкою є і встановлення еквівалентності між визначеннями “Humanities” та “Гуманітарні науки”, а також дрібнення існуючого комплексу вітчизняних гуманітарних наук на п'ять окремих наукових груп, які механічно відтворюють групи ISCED. Фактично новий класифікатор в деяких моментах вже руйнує ту систему напрямів освітньої підготовки, яка є природною для вітчизняної культури як цілого.

Не встановивши “бар'єрів”, за якими наслідування міжнародних стандартів стає загрозою власним культурним традиціям і починає негативно впливати на вітчизняну освітню систему, не можна й говорити про компетентне проведення освітніх реформ. З цієї точки зору, “культурологічна експертиза” повинна передумати прийняттю будь-якого нормативного акту щодо реформування системи освіти.

SOME GENERAL THOUGHTS AND REFLECTIONS ON REFORMING HIGHER EDUCATION SYSTEM IN UKRAINE

Golam Mostafa

The debate and controversy on the role and purpose of higher education in a society is a complex and old one. Developed nations with liberal democratic values and systems have, somehow, resolved this issue through a general consensus of accepting and respecting freedom of thoughts and knowledge. The problem is more acute and complex in post-communist states where the societies are still in transitional stages and a general consensus on basic national issues and on fundamental social issues has not yet been achieved. The main debate is on the freedom and objectivity of higher education, whether it should serve the goals, objectives and interests of any particular party, group, government or the state. I will argue in this